

Vikram Patel:
'Als het gaat om psychische gezondheid bestaan er geen ontwikkelde landen'

Rina Ghafoerkhan

Rina Ghafoerkhan is verbonden aan Equator Foundation

VIKRAM PATEL

Wereldwijde toegang tot geestelijke gezondheidszorg

In maart was Vikram Patel in Nederland. Patel is een van de grondleggers van de global mental health-discipline. Hij waarschuwt voor de grote gevolgen die psychische ziekten hebben voor de algehele gezondheid in de wereld. Ook al zijn de aandoeningen overal gelijk, de benadering en behandeling ervan zijn wereldwijd zeer verschillend. Tijd om kennis, inzichten en aanpak met elkaar te delen, aldus Patel.

Als geen ander weet Vikram Patel zijn boodschap 'mental health for all by involving all' over te brengen op een groot publiek. Onvermoeibaar spreekt de grondlegger van de zogenaamde *global mental health* jong en oud aan, van Oost tot West en van buurtwerker tot specialist. Toch heeft global mental health, zoals het nog jonge vakgebied wordt genoemd, nog een lange weg te gaan voordat geestelijke gezondheidszorg wereldwijd wordt erkend als prioriteit, zegt hij. 'Want als het gaat om psychische gezondheid bestaan er geen ontwikkelde landen. Ieder land ontwikkelt zich nog steeds hierin, elk op een eigen manier.'

Patel stelt dat grote thema's als klimaatverandering, doorgeschoten kapitalisme en het opkomend populisme de wereldwijde geestelijke gezondheid onder druk zetten. De invloed op sociale structuren is enorm, zo waarschuwt hij, een potentiële bron van geestelijke ziekten. Toch ziet Patel ook lichtpunten. In de Syrische vluchtelingen crisis is er juist heel veel aandacht voor de geestelijke gezondheid.

Vier inzichten

Patel schetst vier belangrijke inzichten die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van global mental health in de jaren negentig. Allereerst noemt hij het sterke verband tussen psychische stoornissen en sociale factoren als armoede, ongelijkheid, conflicten en ram-

Blijft psychische zorg achterwege, dan stijgen de kosten voor gezondheidszorg

pen. Het vaststellen van dit verband gaf breder inzicht in de oorzaken van psychische stoornissen en verschaft aanknopingspunten voor preventie en interventie.

Als tweede factor noemt Patel de relatie tussen psychische en fysieke gezondheid. Mensen met psychische stoornissen hebben vaker te maken met diverse ziekten en kwalen en vice versa. Patel stelt dat juist deze bevinding het onderwerp global mental health hoger op de politieke agenda heeft gebracht. Blijft psychische zorg achterwege, dan stijgen de totale kosten voor gezondheidszorg.

Farmacologie

Het derde inzicht waar Patel naar verwijst gaat over de effectieve farmacologische en psychosociale interventies in ontwikkelingslanden. Ze dragen bij aan een betere algemene gezondheid. Zelfs als ze worden aangeboden aan mensen met een geringe opleidingsachtergrond hebben deze interventies nut, aldus Patel.

Patels vierde belangrijke inzicht betreft het universele recht tot een menswaardig bestaan. Mensen met een

psychische stoornis blijven vaak vestoken van dit recht, aldus Patel, met name in ontwikkelingslanden.

Alleen al de term 'psychische stoornis' gebruikt hij nooit zelf

Heeft al die kennis geleid tot één goede aanpak die de wereldwijde psychische gezondheid verbetert? Nee, zegt Patel, nog niet. Hoewel psychische stoornissen universeel zijn, bepalen culturele verschillen hoe psychische aandoeningen worden herkend en behandeld. In het Westen ligt de nadruk op de cognitieve-emotionele expressie van stoornissen. In andere culturen is er daarentegen meer aandacht voor de somatische expressie. De ene samenleving spreekt over spirituele ervaringen als het gaat over psychische stoornissen, terwijl de andere samenleving rept over emotionele ervaringen.

Mismatch

Deze uiteenlopende visies op aard en achtergrond van psychische stoornissen leiden tot een mismatch in het diagnostische proces, aldus Patel. Professionals met een Westerse scholing schatten psychische klachten van niet-Westerse patiënten niet altijd op waarde. Wat Patel betreft ligt hier de oorzaak voor het verschil in prevalentie van psychische stoornissen wereldwijd.

Alleen al de term 'psychische stoornis' gebruikt hij nooit zelf. Dat soort terminologie roept misverstanden op in

tal van landen. Mensen associëren deze bewoording met gekte of met opgesloten worden. Liever dan de medische benamingen zoekt hij en aansluiting via sociale determinanten, zoals armoede en gebrekkige huisvesting. Vraag mensen hoe ze deze omstandigheden ervaren, en je komt vanzelf uit bij behandelingen van stress.

Zo ziet Patel wel meer opmerkelijke verschillen tussen psychische gezondheidszorg in de Westerse Wereld en ontwikkelingslanden. Niet-Westerse patiënten worden eerder farmacologisch behandeld voor hun stoornissen dan Westerse patiënten. Dat komt doordat er in ontwikkelingslanden eerder een somatische behandeling wordt aangeboden vanwege de somatische expressie, maar dat er mogelijk (ook) psychische klachten spelen. Psychische stoornissen worden daardoor onvoldoende herkend en behandeld. Volgens Patel schieten de huidige classificatiesystemen tekort om deze verschillen te overbruggen.

GLOBAL MENTAL HEALTH

Global mental health is een jong werkveld dat zich richt op de variëteit aan perspectieven op het gebied van psychische gezondheid. Deze discipline probeert inzicht te krijgen in de wereldwijde omvang van psychische stoornissen, oorzaken van de aandoeningen en de interventies die hier het beste bij aansluiten. Het is een breed werkveld met verbindingen in epidemiologie, psychiatrie, educatie, politiek, financiën, human resources en mensenrechten.

Gemeenschapswerkers

Westerse professionals kunnen volgens Patel een hoop leren van de zogenaamde gemeenschapswerkers in ontwikkelingslanden, die met een minimale opleiding zorg bieden aan mensen met een psychische aandoening of die proberen psychische ziekten te voorkomen. De gemeenschapswerkers in ontwikkelingslanden hebben als voordeel dat ze op gelijke voet staan met de patiënt, omdat ze vaak van hetzelfde sociaaleconomische niveau zijn. Zij spreken dezelfde taal en kennen de culturele normen en waarden, waardoor de zorg niet alleen flexibeler is dan die in het Westen, maar ook sensitiever. Daar kan de Westerse psychische zorg een voorbeeld aan nemen, stelt Patel. Temeer daar studies laten zien dat relatief laaggeschoolde gemeenschapswerkers effectieve behandelingen kunnen geven. 'Daarom is de uitdaging om deze behandelingen breder uit te rollen in de lagelonenlanden', zegt Patel. 'Waarbij de inhoud en kwaliteit van deze zorg behouden blijft.'

Vooroordelen

Patel maant wetenschappers om hun vooroordelen en aannames opzij te schuiven om behoeften van de doelgroep te begrijpen, bij voorkeur door in gesprek te gaan met de doelgroep zelf. Er is geen betere investering om de relevantie en bruikbaarheid van wetenschappelijk onderzoek te waarborgen, aldus Patel.

Daarbij gaat het niet alleen om de beste behandelingen voor psychiatrische stoornissen. Patel hecht steeds meer waarde aan preventie. Zo wil hij in kaart brengen welke factoren een rol spelen bij de marginalisering van bepaalde populaties. Een politiek-activistische rol', zegt hij, 'dat wordt de volgende fase in mijn loopbaan.'

Bij dit onderzoek naar sociaal-economische oorzaken van psychische stoornissen, kijkt hij vooral naar kinderen en jongeren. Hij wil vroegkinderlijke ontwikkeling stimuleren door veerkracht en zeggenschap onder jongeren te versterken. Zo was hij betrokken bij de campagne 'It's ok to talk', dat jongeren een platform bood ervaringen met psychische stoornissen te delen. Het doel was een community te vormen waarin jongeren elkaar steunen bij het delen van ervaringen met psychische problemen. Op die manier hoopten de initiatiefnemers het taboe op psychische problemen te doorbreken. Deze campagne draaide op social media. Wat volgens Patel laat zien hoe groot de invloed is die digitalisering kan hebben voor diagnostische detectie, laagdrempelige online interventies en het monitoren van behandeluitkomsten. Een waardevolle ontwikkeling waar Patel hoge verwachtingen van heeft.

VIKRAM PATEL

Professor Vikram Patel stond in 2015 op de lijst van meest invloedrijke mensen van Time Magazine. Hij werkt als psychiater en onderzoeker bij de London School of Hygiene and Tropical Medicine en een groot deel van het jaar bij de Indiase organisatie Sangath, die hij mede oprichtte in 1997. Patel is bekend vanwege klinisch en wetenschappelijke werk op het gebied van global mental health. Op 31 maart 2017 was hij spreker op het Arq lentesymposium over global mental health.

Patel maant wetenschappers om hun vooroordelen en aannames opzij te schuiven

BRONNEN

- Fairburn, C.G. & V. Patel (2017), 'The impact of digital technology on psychological treatments and their dissemination', in: *Behaviour research and therapy*, 88, 19-25.
- Patel, V. (2012), 'Global mental health: from science to action', in: *Harvard review of psychiatry*, 20(1), 6-12.
- Patel, V., H.A. Weiss, N. Chowdhary, S. Naik, S. Pednekar, S. Chatterjee, ... & H. Verdelli (2011), 'Lay health worker led intervention for depressive and anxiety disorders in India: impact on clinical and disability outcomes over 12 months', in: *The British Journal of Psychiatry*, 199(6), 459-466.
- Rahman, A., S.U. Hamdani, N.R. Awan, Bryant, K.S. Dawson, M.F. Khan, ... & M. Sijbrandij (2016), 'Effect of a multicomponent behavioral intervention in adults impaired by psychological distress in a conflict-affected area of Pakistan: a randomized clinical trial', in: *JAMA*, 316(24), 2609-2617.